

Ja, det tror jeg! Der er ogsaa lavere stillede Embedsmænd, som betragte Konduitelisterne som uundværlige. Saa snart hemmelige Magtmidler benyttes bevidst som Magtmidler, ere de uundværlige for dem, som benytte dem. Jeg, som i 7 Aar har været Pennefører for de københavnske Toldassistenters og med til Toldkontrolørernes Konduiteforklaringer her ved Københavns Toldsted, har haft den Fornøjelse, naar jeg første Gang opfartede de nye Finansministre, baade Vilhelm Lassen, den nuværende højtærede Finansminister og den afgaaede Finansminister Brandes, at meddele dem, at hver Gang en af de paagældende kommer til mig og spørger mig, hvorledes han er stillet i Konduitelisten, har han faaet det at vide. Uvægerligt har Ministeren spurgt, om det var tilladt, og uvægerligt har jeg svaret: Der er nogle, som mene Nej, men jeg mener, at Hemmeligholdelsen af Konduitelisterne er et Magtmiddel og intet andet end et Magtmiddel, og jeg betragter det som det modbydeligste Magtmiddel, som overhovedet eksisterer hos overordnede overfor underordnede. Ja, jeg vil sige mere end det. Konduitelisterne i den Form, hvori de nu eksistere, ere, selv om de ikke længere ere hemmelige, en Uting.

Konduitelisten har sin Betydning ved Ansøgning om Avancement, Forfremmelse i en eller anden Retning, og ved denne Lejlighed bør selvfølgelig det, der siges om vedkommende, naar han søger Avancement eller Forfremmelse, blive ham bekendt, og lige saa selvfølgelig bør det, som der siges, følge med til den ansættende eller til den, der i sidste Instans indstiller til Ansættelse. Udover det er der ikke Brug for nogen Konduiteforklaring under anden Form end Klage. Selvfølgelig den, der gør sig skyldig i alvorlig Forseelse, skal der klages over, men han skal vide det, han skal vide, hvad der klages over. Han skal først advares, og saa skal der siges til ham: Rettes dette Forhold ikke, klager jeg. Og denne Klage er det, der bør træde i Stedet for Konduitelisten. Officielle og vedkommende bekendte Klager bør træde i Stedet for Konduitelisten i Forbindelse med saglige Udtalelser og Anbefalinger fra de foresatte, hver Gang en Mand søger Ansættelse. Og naar dertil saa føjes, at alle Ansøgeres Navne offentliggøres, er Personalet sikret, og Administrationen er ogsaa sikret. Personalet og Administrationen ere sikrede netop paa de Punkter, hvor de have Behov at være sikrede, og saa

kan man ganske roligt lade Konduitelisterne, baade offentlige og hemmelige, bortfalde. Ganske vist falder der saa ud af smaalige Menneskers Hænder et i det daglige smaaligt benyttet Magtmiddel, men det bliver saa ogsaa kun de smaalige Mennesker, som beklage det, og intet andet Menneske i Danmark.

Jeg kommer saa til det næste Punkt af Auditørens eventuelle Instruks, for jeg maa selv tænke mig, hvorledes en saadan Instruks burde være, da Administrationen aldeles ikke har givet nogen Vejledning. Fra en Side, som jeg har Grund til at tro staa den nuværende, foreløbige Auditørs Anskuelse om dette Spørgsmaal ikke helt fjern, er der en Passus, som jeg med den højtærede Formands Tilladelse vil læse op, og som jeg ikke deler Anskuelse med. Der staa: „Fra juridisk Side kan man indvende, at det ovennævnte Program for en Retsordning indeholder Momenter fra Privatprocessen, som ikke have hjemme i en tjenstlig Retsforfølgelse. I Privatprocessen maa den anklagede, om ikke lyve — det er et stærkt Ord —, saa dog dække sig, saa godt han kan, og søge Hjælp hertil i Form af en Defensor. Forhøret over den anklagede Statsfunktionær er derimod i Virkeligheden en Affordring af en (mundtlig) tjenstlig Erklæring, der skal og maa indeholde den ubetingede Sandhed“.

Det er meget farlige Ord: denne Paastand om, at en tjenstlig Erklæring, blot fordi den er tjenstlig, er sand. Men det er en Paastand, som jeg ikke er fremmed for. Da jeg som 22aarig ung Mand begyndte paa min Embedsvirksomhed, mødte jeg den efter ikke en Maanedes Forløb, men da mødte jeg den i den Form, at hvad en Embedsmand siger, er sandt, selv om en Privatmand siger det modsatte. Men nu er det dog i over en Snes Aar ikke lykkedes mig at faa ind i min Tankegang andet end, at en Embedsmand, der staa overfor en Klage enten fra private eller fra sine overordnede, eller en Embedsmand, der staa overfor en tjenstlig Erklæring, hvis Indhold vil drage Følger efter sig for ham selv, handler menneskeligt. Længere er jeg ikke kommen, end at jeg mener, han handler som ethvert andet Menneske vilde handle under en tilsvarende Situation. Han dækker sig. Og fra det Øjeblik, at jeg selv er kommen i en saadan Stilling, hvor jeg har kunnet gøre det, har jeg, hvor en tjenstlig Paastand har staaet mod en privat Mands Paastand, uvægerligt ladet den private Mand